

Programozás alapjai II.

(6. ea) C++

Mutatókonverziók, heterogén kollekció

Szeberényi Imre, Somogyi Péter

BME IIT

<szebi@iit.bme.hu>

M Ű E G Y E T E M 1 7 8 2

Öröklés (ismétlés)

- Egy osztályból olyan újabb osztályokat származtatunk, amelyek rendelkeznek az eredeti osztályban már definiált tulajdonságokkal és viselkedéssel.
- Analitikus – Korlátozó
- A tagfüggvények felüldefiniálhatók (override)
- virtuális függvény: hogy a tagfüggvény **alaposztály felől** (pointerén, referenciáján keresztül) is elérhető legyen.

Analitikus öröklés példa (ism.)

```
class Pont {  
    int x, y;  
public:  
    Pont(int x1, int y1) :x(x1), y(y1) {}  
    void set(int x1, int y1) {x = x1; y = y1;}  
};
```

```
class Pont3D :public Pont {
```

```
    int z;
```

```
public:
```

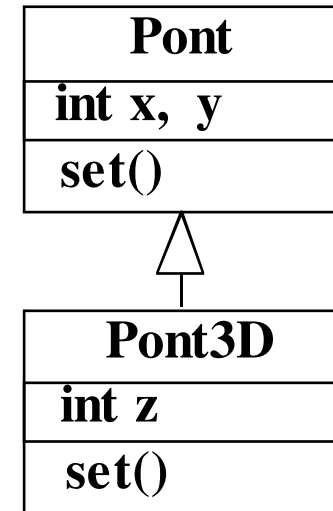
```
    Pont3D(int x1, int y1, int z1)
```

```
        :Pont(x1, y1), z(z1) {}
```

```
    void set(int x1, int y1, int z1) {
```

```
        Pont::set(x1, y2); z = z1; }
```

```
};
```


Bővült

Korlátozó öröklés példa/1 (ism.)

Szeretnénk egy stack és egy queue osztályt:

- mindkettő tároló
- nagyon hasonlítanak, de
- eltér az interfészük:
 - put, get
 - push, pop
- önállóan vagy örökléssel ?

```
class Queue { ....  
public:  
    void  put( int e );  
    int   get( );  
};
```

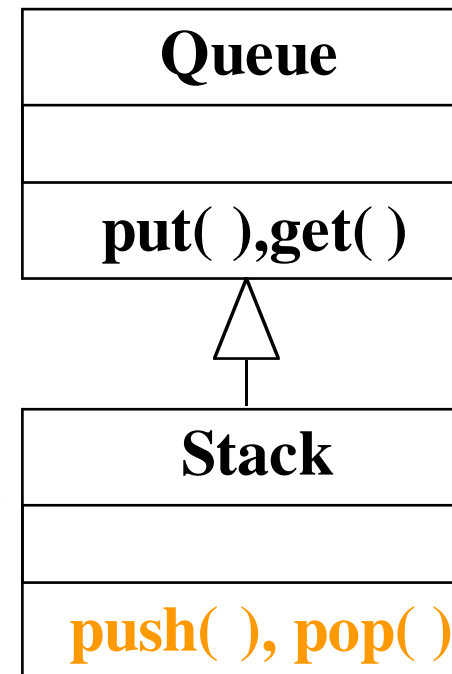
```
class Stack { ....  
public:  
    void  push( int e );  
    int   pop( );  
};
```

Korlátozó öröklés példa/2 (ism.)

```
class Stack : private Queue { // privát: eltakar a külvilág felé
    size_t nelem;
public:
    Stack( ) : nelem(0) { }
    int pop( ) { nelem--; return(get()); }
    void push(int e) {
        put(e); // betesz
        for( size_t i = 0; i < nelem; i++ )
            put(get( )); // átforgat
        nelem++;
    }
};
```

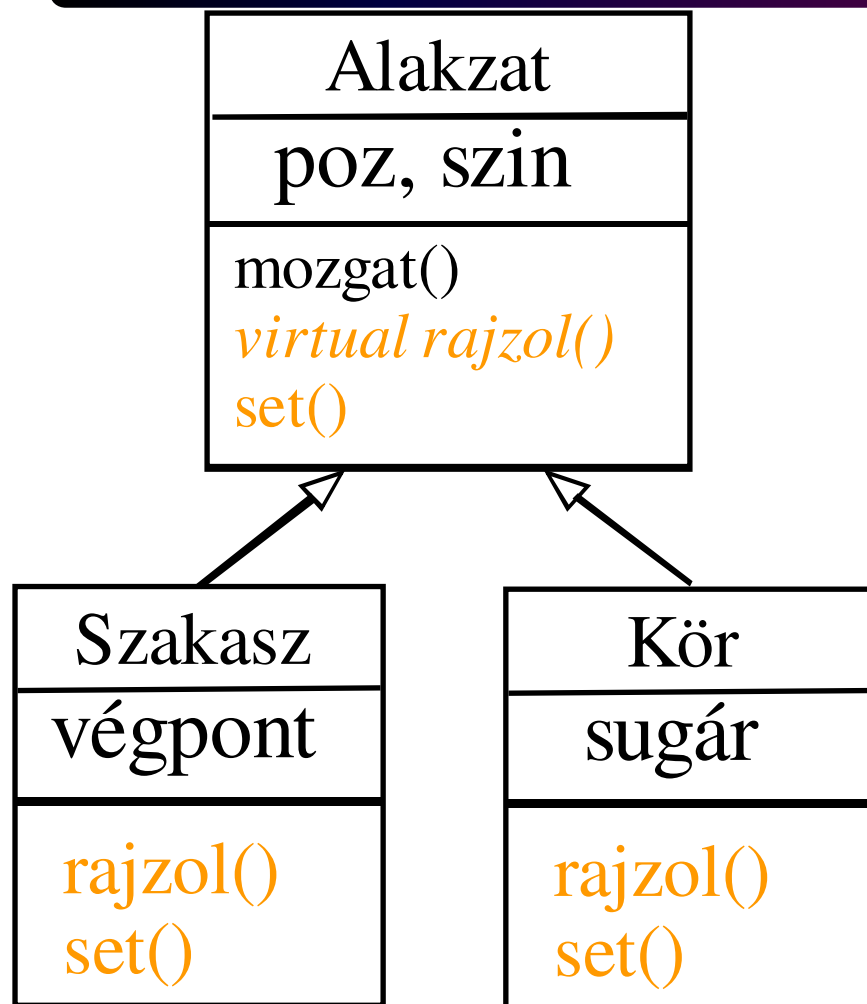
Továbbhívjuk a get()-et

Nem hatékony, csak példa!


```
Stack s1; s1.pop(); s1.get();
```

Virtuális tagfüggvény (ism.)

rajzol() "átdefiniálása"
virtuális függvénnnyel

késői
kötés

set() átdefiniálása:
fv. override

**Alakzat::rajzol();
Mit hív ?**

Fontos C++ sajátosságok

- Konstruktor nem lehet virtuális
- Destruktor igen, és érdemes odafigyelni:
 - Ha alaposztályból dinamikus adattagot tartalmazó osztályt hozunk létre, majd ezt az alaposztály „felől” használjuk (töröljük).
- A konstruktorból hívott (saját) virtuális függvény **még nincs** átdefiniálva! A virt. táblát maga konstruktor tölti ki! (kötés)
 - absztrakt osztály esetén NULL pointer!

Inicializálás /1 (ism.)

```
class Pont {  
protected:  
    int x, y;  
public:  
    Pont(int x1 = 0, int y1 = 0) { x = x1; y = y1;}  
};  
class Pont3D :public Pont {  
    int z;  
public:  
    Pont3D(int x1, int y1, int z1)  
        {x = x1; y = y1; z = z1;}  
};
```

Kell a default, mert

Mindig lehet így?

Alaposztály konstruktora mikor hívódik?

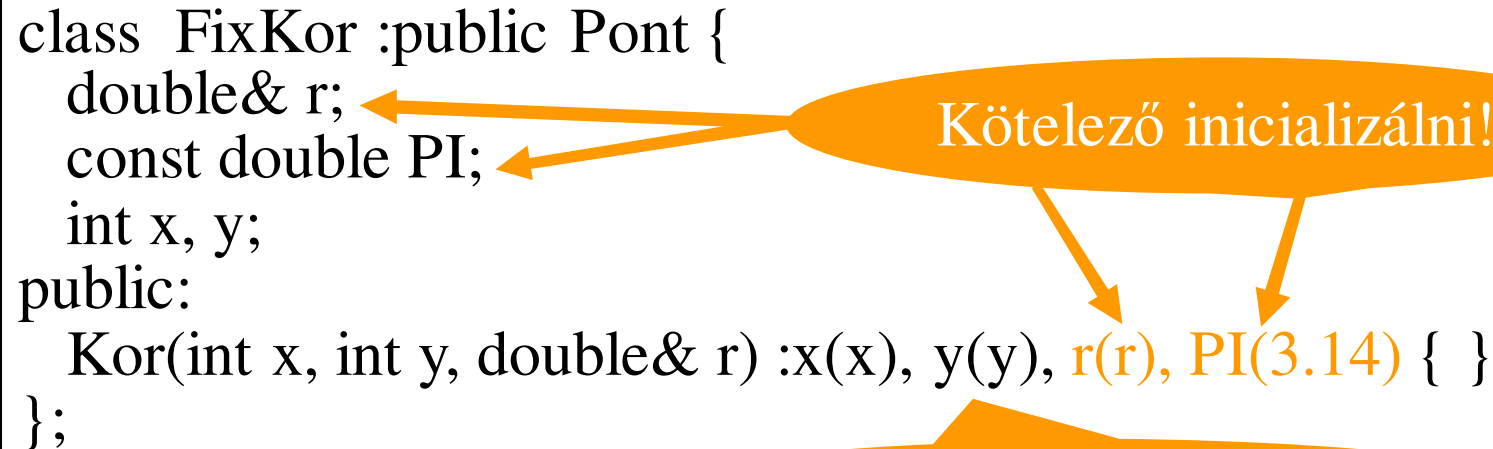
Inicializálás /2 (ism.)

```
class Pont {  
protected:  
    int x, y;  
public:  
    Pont(int x1, int y1) : x(x1), y(y1) { }  
};  
class Pont3D :public Pont {  
    int z;  
public:  
    Pont3D(int x1, int y1, int z1) : Pont(x1, y1), z(z1)  
        { }  
};
```

The diagram illustrates the initialization of the `Pont3D` class. It shows the `Pont3D` constructor calling the `Pont` constructor. An orange speech bubble points to the `Pont(x1, y1)` call, stating: "Most nem kell paraméter nélküli, mert paraméterest hívunk." (We don't need a parameterless one, because we call a parameterized one). Another orange speech bubble points to the `Pont` constructor definition, stating: "Alaposztály konstruktora" (Base class constructor).

Inicializálás /3 (ism.)

```
class FixKor :public Pont {  
    double& r;  
    const double PI;  
    int x, y;  
public:  
    Kor(int x, int y, double& r) :x(x), y(y), r(r), PI(3.14) { }  
};
```



```
class FixKor :public Pont {  
    double& r;  
    static const double PI;  
    ...  
};  
const double Kor::PI = 3.14; // statikus tag, létre kell hozni
```

Explicit konstruktor

- Az egyparaméteres konstruktorok egyben **automatikus** konverziót is jelentenek:
`pl: String a = "hello"; → String a = String("hello");`
- Ez kényelmes, de zavaró is lehet:
 - tfh: van `String(int)` – konstruktor, ami megadja a string hosszát, de nincs `String(char)` konstruktor;
 - ekkor: `String b = 'x'; → String b = String(int('x'));`
nem biztos, hogy kívánatos.
- Az aut. konverzió az **explicit** kulcsszóval kapcsolható ki. (`pl: explicit String(int i);`)

Explicit konstruktor példa

```
class String {  
    char *p;  
    size_t len;  
public:  
    String(const char *s = "");  
    explicit String(int);  
    virtual ~String( ),  
    ...  
};
```

Nincs automatikus
konverzió

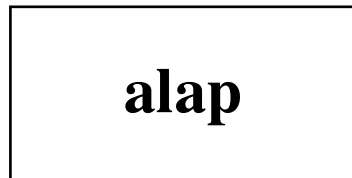
Öröklés és polimorfizmus

```
struct A {  
    void valami() { cout << "A valami" << endl; }  
    void semmi() { cout << "A semmi" << endl; }  
};  
struct B: public A{  
    void valami() { cout << "B valami" << endl; }  
    void valami(int) { cout << "B valami int" << endl; }  
};  
...  
B b;  
b.valami();           // B valami  
b.valami(1);          // B valami(int)  
b.semmi();            // A semmi  
b.A::valami();        // A valami  
b.A::valami(int)      // HIBA
```

Értékadás és kompatibilitás

```
struct Alap { int a; void f(); };  
struct Utod : Alap { double d; int f1(); };
```

Alap alap;

Utod utod;

alap = utod;

?

A kompatibilitás miatt az értékadás formálisan rendben, de az új résznek nincs helye a memóriában. **Elveszik. Szeletelő** (slicing) történik.

Mutatókonverzió és kompatibilitás

```
struct Alap { int a; void f(); };  
struct Utod : Alap { double d; int f1(); };
```

Alap alap;

Utod utod;

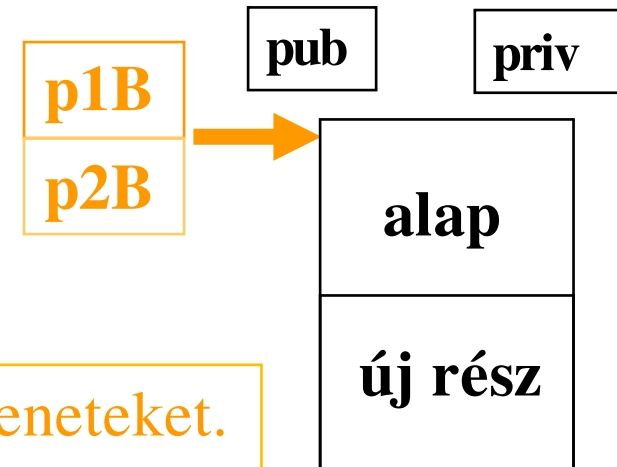
Alap* p = &utod;

Memóriakép rendben van, de mi a helyzet a viselkedéssel?

Konverzió alaposztály mutatóra

```
struct Alap { void f(); };  
struct Pub : public Alap { void f(); };  
struct Priv : private Alap { void f(); };  
Alap *p1B, *p2B;
```


Pub pub; // pub kaphat Alap-nak szóló üzeneteket.
p1B = &pub; // nem kell explicit típuskonverzió
p1B->f() // alap o. f() elérhető

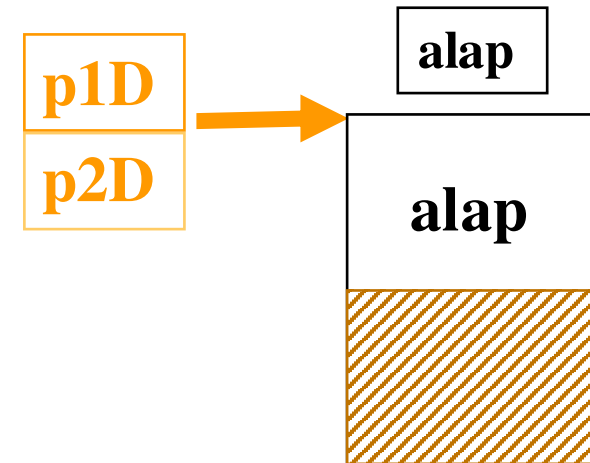
Priv priv; // priv nem érti Alap üzeneteit pl: priv.Alap::f()
p2B = (Alap*)&priv; // explicit konverzió kell
p2B->f() // így már érti

Viselkedés és a memóriakép is kompatibilis.

Konverzió származtatott o. mutatóra

```
struct Alap { void f(); };  
struct Pub : public Alap { void f(); };  
struct Priv : private Alap { int a; };  
Alap alap;  
Pub* p1D; Priv* p2D;
```

```
p1D = (Pub*)&alap;  
p1D->f();    // ?????  
p2D = (Priv*)&alap  
p2D->a = 0   // ?????
```


Explicit konverzióval **nem**
létező adatmezőket és
függvényeket is el lehet érni!
Ne használjuk! Veszélyes!

Viselkedés és a memóriakép SEM kompatibilis.

Típuskonverzió és az öröklés

- Kompatibilitás esetén a konverzió automatikus.
- A másik irányba (alapból származtatottra) explicit módon ki lehet kényszeríteni, de a legtöbb esetben értelmetlen és veszélyes!
- Típuskonverzió = objektumkonverzió
- Mutatókonverzió = rejtett objektumkonverzió
- Kompatibilitás:
 - kompatibilis memóriakép
 - kompatibilis viselkedés (tagfüggvények)

Függv. elérése alap. o. mutatóval

```
class Alakzat { ... virtual void rajz() = 0; void k(); };  
class Szakas : public Alakzat { void rajz(); void k(); };  
class Kor : public Alakzat { void rajz(); void k();... };  
Alakzat* tar[100];  
tar[0] = new Szakasz(...); // konverzió, (kompatibilis)  
tar[1] = new Kor(...);      // konverzió, (kompatibilis)
```

....

```
for (int i = 0; i < 100; i++ ) {  
    tar[i] ->rajz(); tar[i]->k();  
}
```

Származtatott o. fv.

Alap oszt. függvénye

Heterogén gyűjtemények

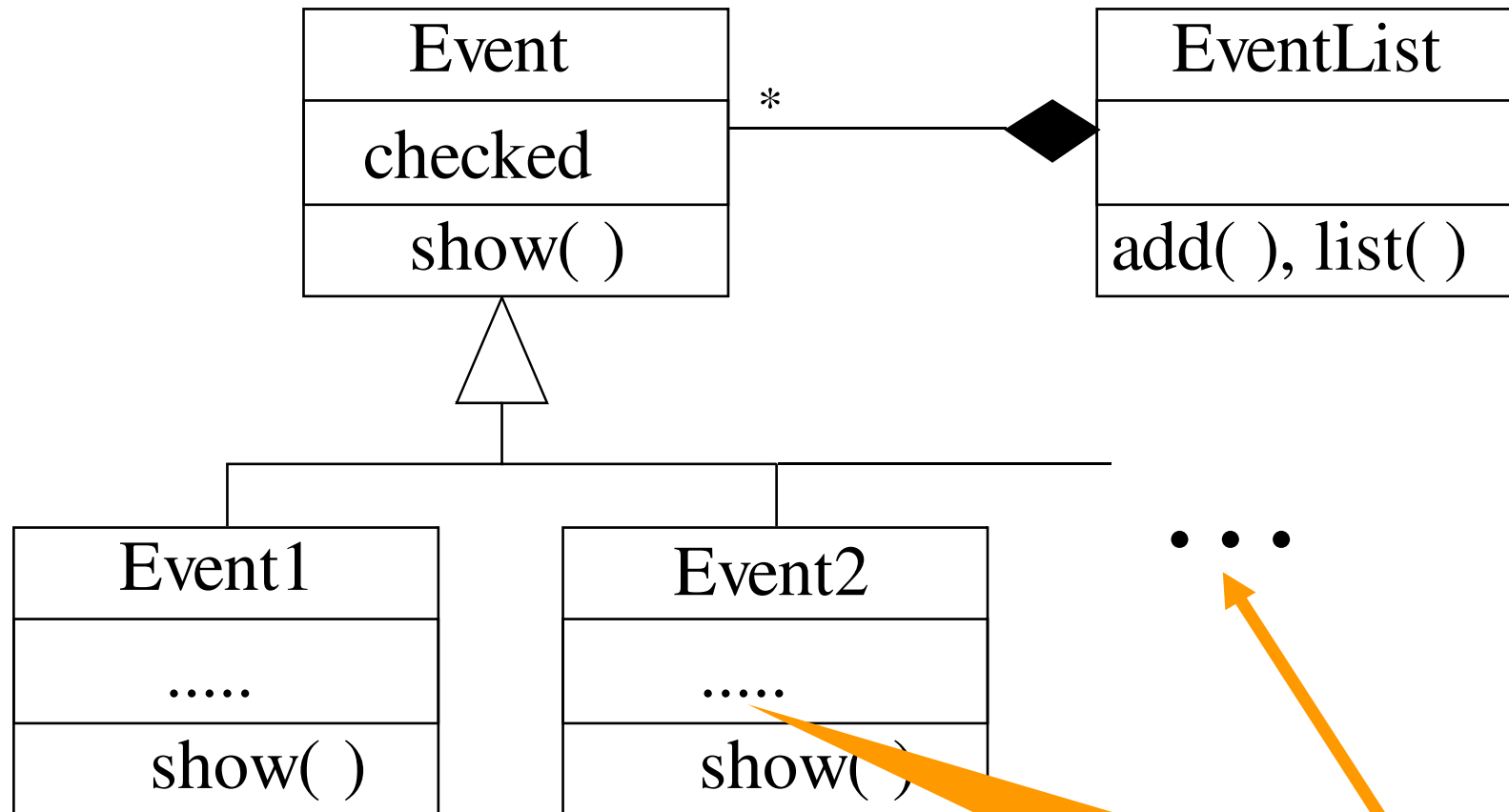

- Különböző típusú objektumokat egy **közös** gyűjteménybe tesszük
- Egységes kezelés: valamilyen viselkedési kompatibilitásra építve
 - egy öröklési hierarchiából származó objektumokat tehetünk heterogén szerkezetbe
 - kompatibilitásból származó előnyök kihasználása

Heterogén kollekció példa

- Egy rendszer eseményeit kell naplózni.
- Az események egymástól eltérő adattartamúak, és esetleg új események is lesznek, amit még nem ismerünk.
- Események sorrendje fontos, ezért célszerűen egy tárolóban kell lenniük.
- Az eseménynapló megnézésekor meg kell mutatni azt is, hogy mely eseményeket néztük meg már korábban.

Eseménynaplózó osztályai

Esemény és leszármazottai

```
class Event {  
    bool checked;  
public:  
    Event ( ) :checked(false) { }  
    virtual void show( ) { cout<<" Checked: ";  
                           cout<<checked<<endl; checked = true; }  
    virtual ~Event() { }  
};
```

```
class Event1 :public Event {  
    ...  
public:  
    Event1();  
    void show ( ) { cout << ..... ;  
                    Event::show();  
    }  
};
```

Hurok ?

Eseménylista: pointerek tárolója

```
class EventList {  
    size_t      nevent;  
    Event*      events[100];  
public:  
    EventList( ) : nevent(0) {}  
    void add(Event* e) {  
        if (nevent < 100) events[nevent++] = e;  
    }  
    void list( ) {  
        for (size_t i = 0; i < nevent; i++) events[i]->show();  
    }  
    ~EventList() {  
        for (size_t i = 0; i < nevent; i++) delete events[i];  
    }  
};
```

Alaposztály pointereket
tárolunk

Származtatott
osztály függvénye

Megszűnik az esemény is (komponens reláció)

Eseménynapló használata

```
class Event {...};  
class Event1 :public Event {...};  
class Event2 :public Event {...};  
class EventList {...};
```

...

```
EventList list;  
    list.add(new Event1(...));
```

...

```
    list.add(new Event2(...));
```

...

```
    list.add(new Event9(...));
```

```
list.list();
```

Új esemény:
csak definiálni
kell az új osztályt

Ezzel a list-re bízunk az objektumot, hiszen a pointerét nem jegyezzük meg.

Ki szabadít fel?

```
class EventList {
    size_t      nevent;
    Event*      events[100];
public:
    EventList( ) : nevent(0) { }
    void add(Event* e) {
        if (nevent < 100) events[nevent++] = e;
        else { delete e; throw „nem fért be”; } }
    void list( ) {
        for (size_t i = 0; i < nevent; i++) events[i]->show(); }
    ~EventList() {
        for (size_t i = 0; i < nevent; i++)
            delete events[i];
    }
}; ....
```

list.add(new Event1(...));

// → ~Event();

Virtuális kell!

Virtuális destruktor újból

```
class Event {  
public:  
    virtual void show( ) {}  
    virtual ~Event() {} 2  
};
```

```
class Event1 :public Event {  
    int *p;  
public:  
    Event1(int s) { p = new int[s]; }  
    void show() {}  
    ~Event1() { delete[] p; } 1  
};
```

```
Event *ep = new Event1(120);  
ep->show();  
delete ep;
```

Virt. destr. más, mint a többi
virt. fv., mert az ősz destruktora
mindig meghívódik!

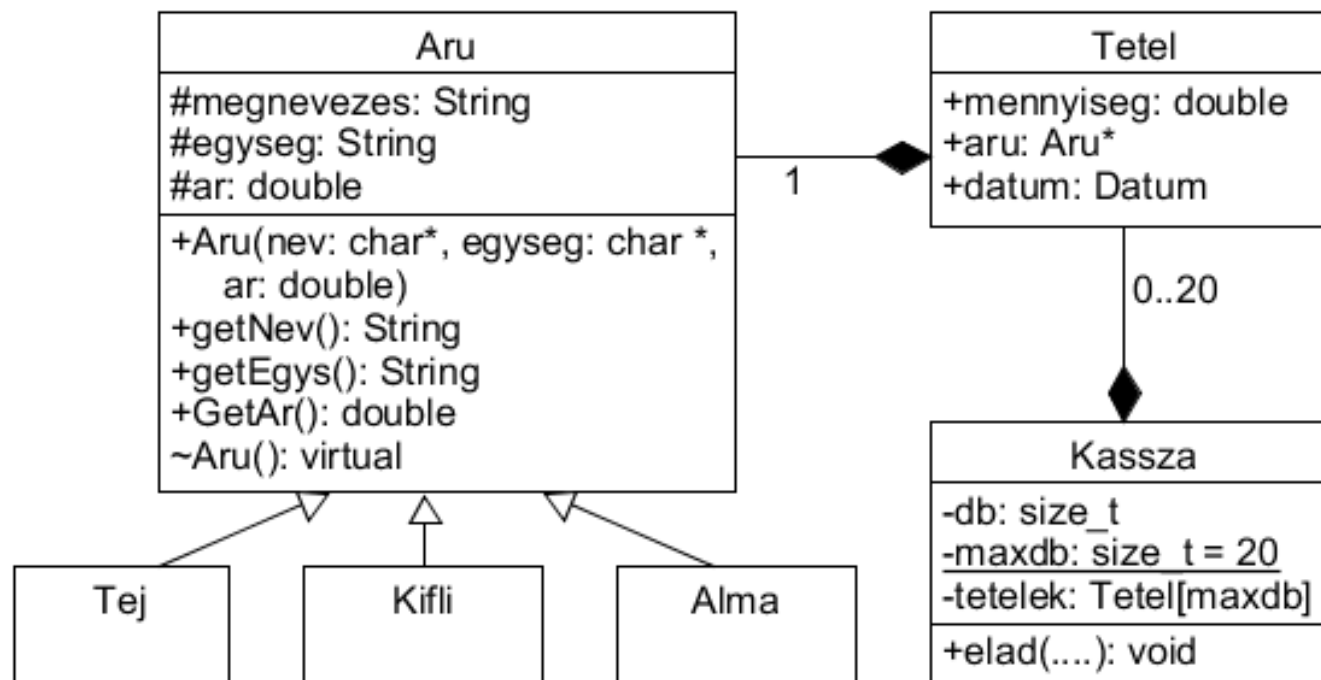
https://git.ik.bme.hu/Prog2/eloadas_peldak/ea_06 → virt_destruktor2

Összetettebb példa: CppBolt

- Pénztárgépet modellezünk: A pénztáros megadja az eladott mennyiséget és az árut.
- A gép nyilvántartást vezet. Lekérdezhető a napi/összes eladás, napi bevétel, stb.
- **Ötlet:** heterogén kollekció:
 - Közös attr.: eladott mennyiség, dátum, (összeg)
- **Probléma:** minden áru ebből származzon?
 - Nem célszerű
- **Megoldás (1):** közbenső osztály az áruk valós őse (pointere) fölé.

CppBolt

Csomagoló osztály: **Tétel**, ami **Aru** pointereket tárol.
Aru az őse a „valós” áruknak. A **Kassza** pedig a tároló

http://svn.iit.bme.hu/proga2/cporta_peldak/CppBolt/

Heterogén kollekció összefoglalás

- Különböző típusú objektumokat egy közös gyűjteménybe tesszük.
- Kihasználjuk az öröklésből adódó kompatibilitást.
- Nagyon gyakran alkalmazzuk
 - könnyen bővíthető, módosítható, karbantartható
- Rossz alkalmazásánál: slicing!!!

Tipikus halálfejes hiba

```
class EventList {  
    int nevent;  
    Event events[100];  
public:  
    EventList( ) { nevent = 0; }  
    void add(Event& e) { if (nevent < 100)  
                        events[nevent++] = e; }  
    void list( ) {  
        for (int i = 0; i < nevent; i++)  
            events[i].show();  
    }  
};
```

Nem pointert tárol!

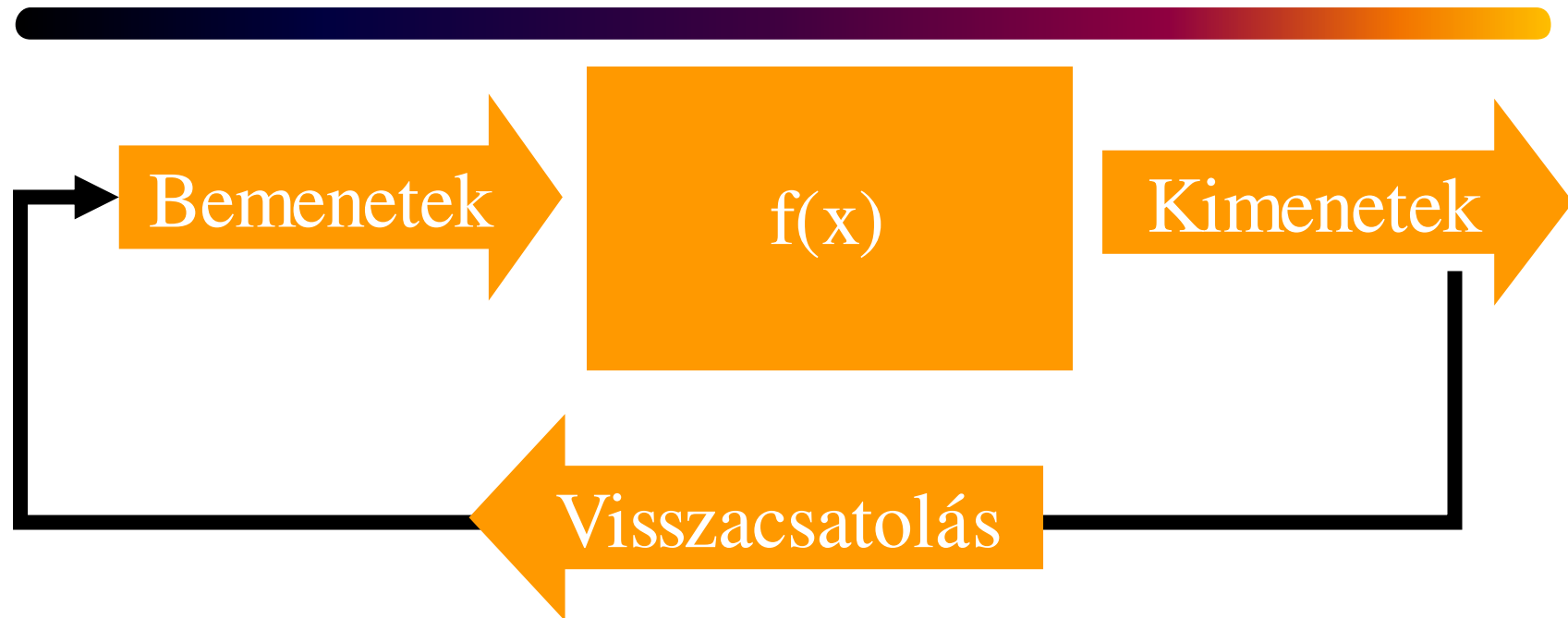
Event::show()

Adatvesztés!
Szeletelés (slicing)
A származtatott rész elveszik!

Digitális áramkör modellezése

- Digitális jel: üzenet (objektum)
- Áramköri elemek: objektumok
 - bemenet, kimenet, viselkedés ($f(x)$)
 - kapcsoló, kapu, drót, forrás, csomópont
- Objektumok a valós jelterjedésnek megfelelően egymáshoz kapcsolódnak. (üzennek egymásnak)
- Visszacsatolás megengedett.

Modell

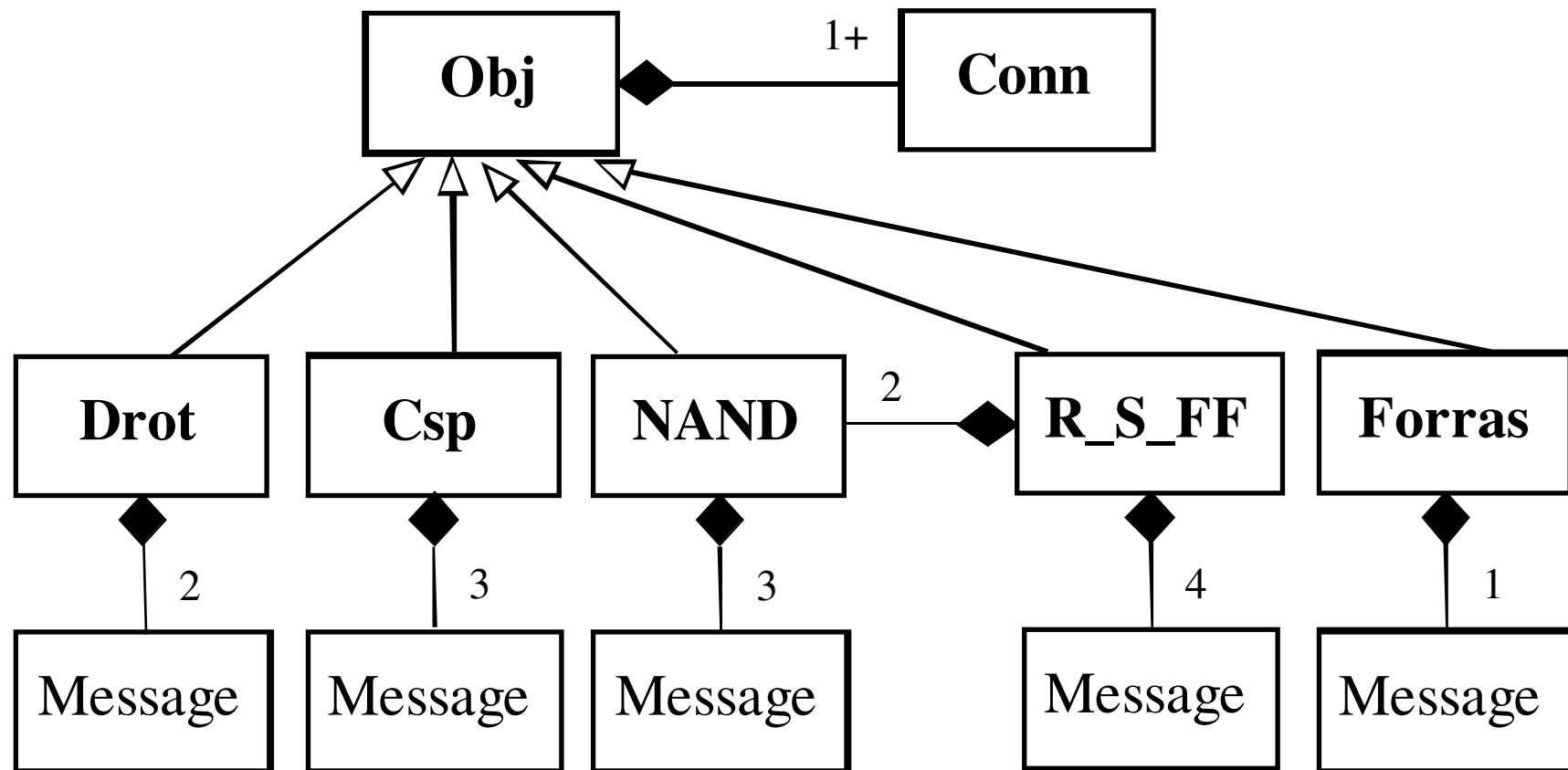

A változásokat üzenetek továbbítják. Ha nincs változás, nem küldünk újabb üzenetet.
Csak véges számú iterációt engedünk meg.

Áramköri elemek felelőssége

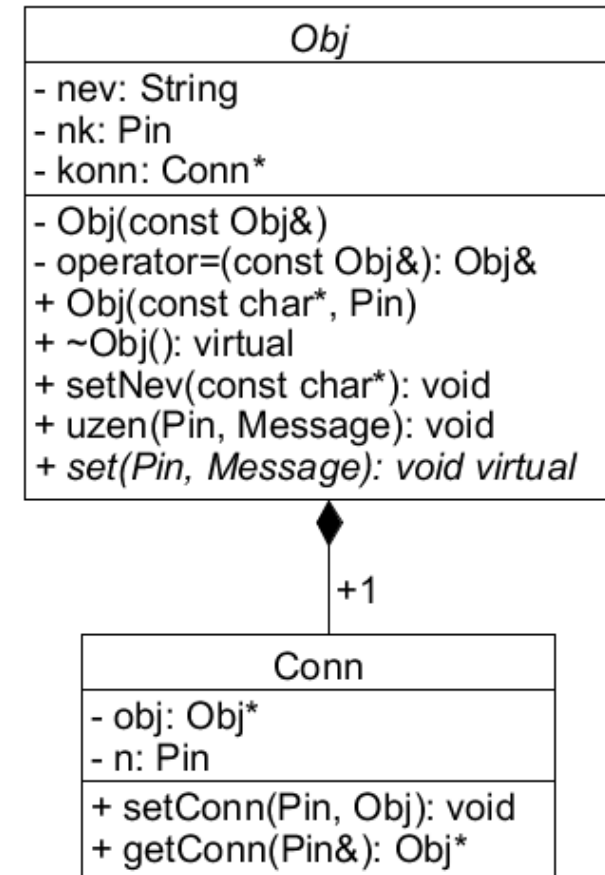
- Kapcsolatok (bemenet/kimenet) kialakítása, nyilvántartása.
- Bejövő üzenetek tárolása összehasonlítás céljából.
- Válaszüzenetek előállítása és továbbítása a bejövő üzeneteknek és a működésnek megfelelően.

Osztályhierarchia

Obj: alaposztály

- Minden áramköri elem ebből származik
- Felelőssége:
 - az objektumok közötti kapcsolatok leírása (a *Conn* osztály dinamikus tömbje)
 - kapcsolatokon keresztül az üzenetek (*Message* objektum) továbbítása,
 - a működést (viselkedést) megvalósító függvény elérése (a *set* virtuális függvényen keresztül).

Obj: absztrakt alaposztály

```
class Obj {
    String nev;                // objektum neve
    Pin    nk;                 // kapcsolódási pontok száma
    Conn   *konn;              // kapcsolatok leírása
    Obj(const Obj&) ;           // hogy ne lehessen használni
    Obj& operator=(const Obj&); // hogy ne lehessen haszn.
public:
    Obj(const char *n, Pin k) : nev(n) {
                                   konn = new Conn[nk = k]; }
    virtual ~Obj() { delete[] konn; } // tömb felszab.
    void setNev(const char *n) { nev =String(n); } // név beáll.
    void setConn(Pin k, Obj& o, Pin on); // összekapcs.
    void uzen(Pin k, Message msg);      // üzen
    virtual void set(Pin n, Message msg) = 0; //működtet
};
```

Conn: kapcsolatok tárolása

- Egy objektumkapcsolatot leíró osztály
- Példányaiból felépített dinamikus tömb (*Obj::konn*) írja le egy objektum összes kapcsolatát

Miért nem referencia ?

```
class Conn {  
    Obj  *obj;           // ezenobjektumhoz kapcsolódik  
    Pin  n;              // erre a pontra  
public:  
    Conn() :obj(NULL) {}  
    void setConn(Pin k, Obj& o) { n = k; obj = &o; } // beállít  
    Obj *getConn(Pin& k) { k = n; return(obj); }    // lekérdez  
};
```

Message: jel mint üzenet

- Digitális jelet reprezentáló osztály
 - undef, jel 0 és jel 1 értéke van.
- A végtelen iteráció elkerülése végett a jelszint mellett egy iterációs számláló is van.
- Megvalósítása struktúrával, mivel az adattakarás csak nehezítene.
- Műveletei:

`msg1 == msg2`

`msg1 != msg2`

`msg1 + msg2`

`--msg`

Message: jel mint üzenet /2

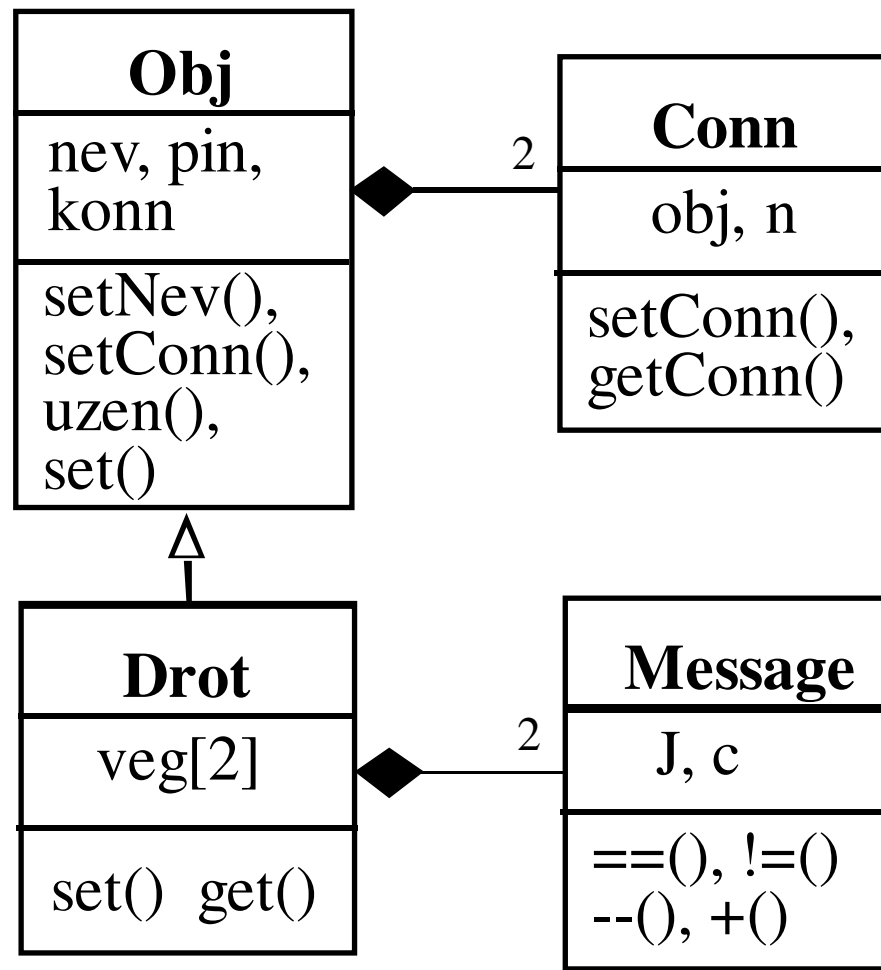
```
struct Message {  
    enum msgt { undef, jel } typ; // típus  
    bool J; // jelszint 0 v. 1  
    int c; // iterációs számláló  
    Message(msgt t = undef, bool j = false, int n = 20)  
        :typ(t), J(j), c(n) { }  
    // két üzenet egyenlő, ha az típusuk és jelszintjük is azonos  
    bool operator==(const Message& m) const {  
        return(typ == m.typ && J == m.J); }  
    bool operator!=(const Message& m) const {  
        return(!operator==(m)); }  
    Message operator+(const Message &m) const {  
        return Message(std::max(typ, m.typ, J+m.J, std::max(c,m.c))); }  
    Message& operator--() {  
        if (--c <= 0) throw "Sok Iteracio!";  
        return(*this); }  
};
```

pre-dekremens op.

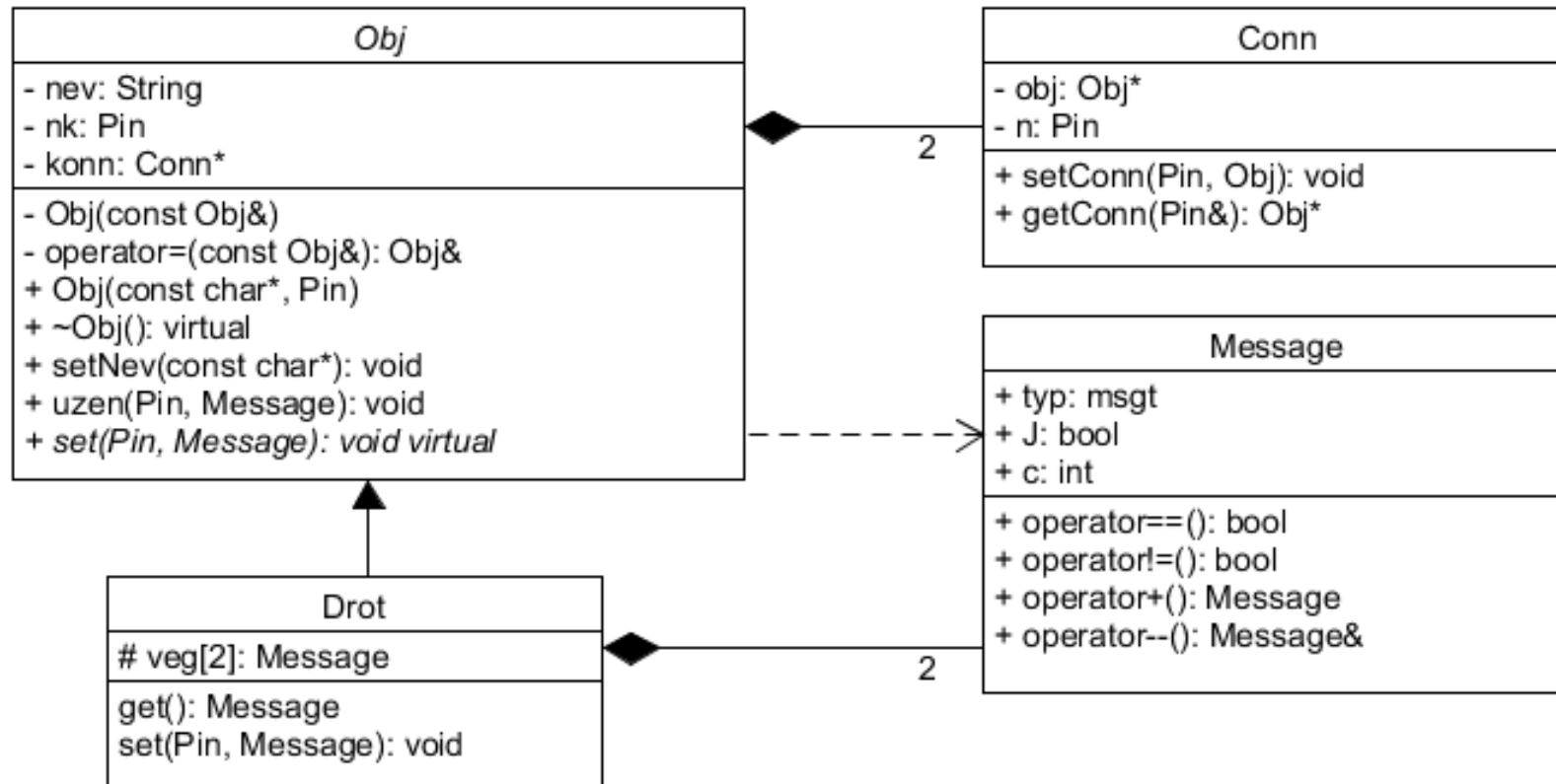
Üzenet továbbítása

```
/**
 * Üzenet (msg) küldése a k. pontra kapcsolódó obj. felé
 */
void Obj::uzen(Pin k, Message msg) {
    Pin n;      // kapcsolódó objektum kapcs. pontja
    if (k >= nk)
        throw "Üzenet hiba"; // hiba, nincs ilyen végpont
    if (Obj *o = konn[k].GetConn(n)) {
        o->set(n, --msg); // szomszéd működtető függvénye
    }
}
```

Drót obj. modellje

Drót kicsit precízebben

A diagram szerkesztéséhez az UMLet (<http://www.umlet.com/>) programot használtam.

Drót

```
class Drot :public Obj {
protected:          // megengedjük a származtatottnak
    Message veg[2]; // két vége van, itt tároljuk az üzeneteket
public:
    Drot(const char *n = "") : Obj(n, 2) { } // 2 végű obj. Létrehozása
    Message get() const { return veg[0] + veg[1]; } //bármelyik vég
    void set(Pin n, Message msg); // működtet
};
void Drot::set(Pin n, Message msg) {
    if (veg[n] != msg) {          // ha változott
        veg[n] = msg;             // megjegyezzük és
        uzen(n^1, msg);           // elküldjük a másik végére (vezet)
    }
}
```

Gonosz trükk!

Csomópont

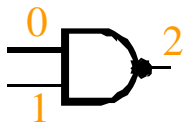
```
class Csp :public Obj {
protected:           // megengedjük a származtatottnak
    Message veg[3]; // három vége van, itt tároljuk az üzeneteket
public:
    Csp(const char *n = "") : Obj(n, 3) { } // 3 végű objektum
    void set(Pin n, Message msg); // működtet
};

void Csp::set(Pin n, Message msg) {
    if (veg[n] != msg) {           // ha változott
        veg[n] = msg;              // megjegyezzük és
        uzen((n+1)%3, msg);        // elküldjük a másik 2 végére
        uzen((n+2)%3, msg);
    }
}
```

Kapcsoló

```
class Kapcsoló :public Drot { // Drótból
    bool be;                // állapot
public:
    Kapcsoló(const char *n = "") : Drot(n), be(false) { }
    void set(Pin n, Message msg);
    void kikap() { be = false; uzen(0, Message(Message::jel));
                  uzen(1, Message(Message::jel)); }
    void bekap() { be = true; uzen(0, veg[1]); uzen(1, veg[0]); }
};
void Kapcsoló::set(Pin n, Message msg) {
    if (be) Drot::set(n, msg); // be van kapcsolva, drótként viselk.
    else veg[n] = msg; // ki van kapcsolva, csak megjegyezzük
}
```

jel, false, lehetne undef

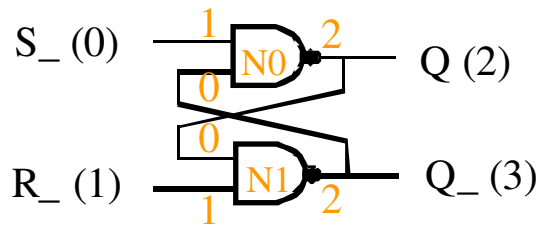

NAND kapu

```
class NAND :public Obj {  
    Message veg[3];          // három "vége" van  
public:  
    NAND(const char *n = "") : Obj(n, 3) { } // 3 végű obj. létreh.  
    void set(Pin n, Message msg);           // működtet  
    Message get() { return(veg[2]); } // kim. lekérdezése  
};  
void NAND::set(Pin n, Message msg) {  
    if (n != 2 && veg[n] != msg) { // ha változott bemenet  
        veg[n] = msg;              // megjegyezzük  
        uzen(2, veg[2] = Message(Message::jel,  
            !(veg[0].J * veg[1].J), msg.c)); // üzenünk a kimeneten  
    }  
}
```

kimenet előállítása

ciklusszám marad

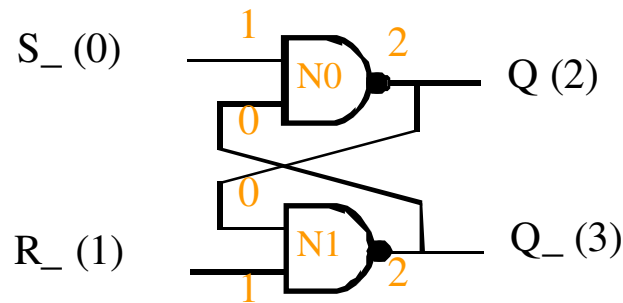
R_S_ tároló

```

Class R_S_FF :public Obj {
protected:
    Message veg[4];           // négy "vége" van
    NAND N[2];               // két db NAND kapu, komponens
public:
    R_S_FF(const char *n) : Obj(n, 4) {
        N[0].setConn(2, N[1], 0); // összekötések létrehozása
        N[1].setConn(2, N[0], 0); }
    void set(Pin n, Message msg); // működtet
    Message get(int i) {           // kimenet lekérdezése
        if (i >= 2) i = 0; return(veg[i+2]);}
};

```


R_S_tároló /2

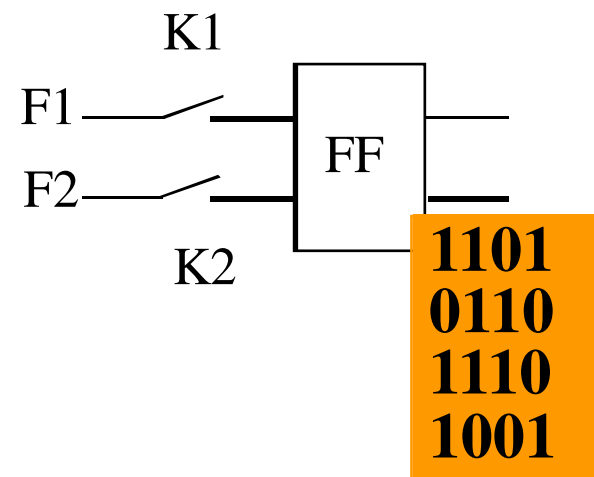
```
Void R_S_FF::set(Pin n, Message msg) {  
    if (n < 2 && veg[n] != msg) { // ha input és változott,  
        veg[n] = msg;                // letárolja  
        N[n].set(1, msg);            // megfelelő bemenetre küldi  
        uzen(2, veg[2] = N[0].get()); // üzen a kimeneten  
        uzen(3, veg[3] = N[1].get()); // üzen a kimeneten  
    }  
}
```

Kimenetek előállítása, mert belül nincs csomópont.

Szimulátorunk próbája

```
Kapcsoló K1("K1"), K2("K2");  
Forras F1("F1"), F2("F2"); R_S_FF FF("FF");
```

```
try {  
    F1.setConn(0, K1, 0); FF.setConn(0, K1, 1);  
    F2.setConn(0, K2, 0); FF.setConn(1, K2, 1);  
  
    F1.init(); F2.init();  
    K1.bekap(); K2.bekap();  
    cerr << FF.get(0).J << FF.get(1).J << FF.get(2).J << FF.get(3).J << endl;  
    K1.kikap();  
    cerr << FF.get(0).J << FF.get(1).J << FF.get(2).J << FF.get(3).J << endl;  
    K1.bekap();  
    cerr << FF.get(0).J << FF.get(1).J << FF.get(2).J << FF.get(3).J << endl;  
    K2.kikap();  
    cerr << FF.get(0).J << FF.get(1).J << FF.get(2).J << FF.get(3).J << endl;  
} catch (const char *s) { cerr << s << endl; }
```


https://git.ik.bme.hu/Prog2/eloadas_peldak/ea_05 → digit

Összefoglalás

Öröklés

- újrafelhasználhatóság
- kompatibilitás
- heterogén kollekció
- pointer konverzió
- adatvesztés
- virtuális tagfüggvények
- absztrakt alaposztály